

PREDGOVOR

Ova knjiga pisana je sa ciljem da posluži kao udžbenik za studente viših ekonomsko-komercijalnih škola. Međutim, za knjigu su se ubrzo zainteresovale i druge više i visoke škole. Zahvaljujući tome, knjiga se pojavljuje kao šesto izmenjeno i dopunjeno izdanje. Prvo izdanje pojavilo se 1964. godine i deklarirano je kao rukopis.

U vezi sa fizionomijom knjige dao bih par obaveštenja.

Nivo ekonomske nauke u jednoj zemlji je u velikoj meri uslovljen nivoom razvitka privrede. Brzi razvoj privrede u socijalističkoj Jugoslaviji povoljno je delovao na razvoj ekonomske nauke, posebno primenjene ekonomije. Danas se može konstatovati da je ostao za nama dečji period kada se primenjena ekonomija na našim visokim školama izučavala u okviru jednog »omnibus« predmeta koji je najčešće nosio naziv »ekonomija, organizacija i poslovanje preduzeća«. Pojedine oblasti primenjene ekonomije se stalno diferenciraju i formiraju kao zasebne naučne i nastavne discipline. Ovoj knjizi sam želeo da dam oblik ekonomike preduzeća u užem smislu i da se što više zadržim na terenu kvantitativnih odnosa i zakonitosti između pojedinih ekonomskih veličina. Istna, autori programa koji je služio kao baza i okvir za izradu knjige težili su zaokruživanju i kompleksnoj obradi nekih specifičnih problema (uvodne partije, raspodela i nagrađivanje, ekonomika investicione izgradnje i dr.). Zato sam ove probleme tretirao i sa stanovišta ekonomije i sa stanovišta organizacije, ali više sa stanovišta ekonomije nego sa stanovišta organizacije.

Ekonomika preduzeća ima posebno mesto u sistemu ekonomskog obrazovanja. U pitanju je jedna od retkih nastavnih i naučnih disciplina čijim se izučavanjem postižu dve stvari: podizanje ekonomske kulture i profesionalno osposobljavanje. Taj dvojaki karakter ekonomike preduzeća sa stanovišta obrazovanja obavezivao me je da prostor knjige što racionalnije iskoristim. Zbog toga sam težio da se što više oslobodim istoricizma u izlaganju i da uvodne partije svedem u realne okvire. To mi je omogućilo da relativno više prostora posvetim ključnim problemima ekonomike preduzeća, kao što su principi ekonomije, osnovna i

obrotna sredstva, troškovi i dr. Problemi ljudskog faktora u privredivanju (izuzev kroz raspodelu) su svesno izostavljeni, jer stojim na stanovištu da je ova materija pretežno organizacione prirode i da treba da se izučava u okviru organizacije preduzeća.

Ekonomiku preduzeća, kao naučnu i nastavnu disciplinu, ne treba posmatrati van prostora i vremena. Zbog toga sam vodio računa da ova knjiga treba da posluži formiranju kadrova za rad u našim privrednim organizacijama. U tom cilju sam imao u vidu trajne institute i intencije našeg društveno-ekonomskog sistema, kao što su samoupravljanje, raspodela prema radu, poslovanje u duhu principa ekonomije i sl. Iako sam nastojao da pri tumačenju osnovnih kategorija ekonomike preduzeća (sredstva, troškovi, raspodela i dr.) integrišem sistemski pogled, u isto vreme sam izbegavao da probleme tretiram sa stanovišta uređaba i propisa. Time bi se dovela u pitanje ažurnost udžbenika i njegova fizionomija. Konkretnu praksu dao sam kao ilustraciju a ne kao jedino moguće rešenje. Da bih omogućio korisnicima knjige da lakše razlikuju opšte i konkretno, služio sam se u pojedinim odeljcima posebnim naslovima, kao što su: amortizacija u jugoslovenskoj privredi, institucionalni okviri raspodele u SFRJ itd. Pri izboru tabela i drugog brojčanog materijala rukovodio sam se željom da posluži, po mogućstvu, kao informacija i kao metodologija. Ovakav materijal olakšava učenje i primenu teorijskih znanja, jer je ekonomika preduzeća disciplina i teorijskog i primenjenog karaktera.

Završiću sa konstatacijom da je broj nosilaca ekonomskih odluka u uslovima radničkog samoupravljanja vrlo brojn. U društvenom sektoru naše privrede, na primer, registrovano je 14.235 privrednih organizacija sa 2.961.986 zaposlenih lica (SGJ 1969.). Tome treba dodati brojne organizacije u neprivrednim delatnostima koje posluju na principu »dohotka«. U tom svetlu, ekonomika preduzeća predstavlja značajnu komponentu u ekonomskom obrazovanju neposrednih proizvođača. Posebno bi me radovalo ako bi ova knjiga, makar u maloj meri, doprinela razrešavanju ovoga društvenog problema.

Beograd,
oktobra 1969.

Autor
Dr D. R.